

VERSLAG

CRB 2020-2101

Opvolging van de distributiesector
tijdens de coronacrisis
Juni 2021

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Verslag
Opvolging van de distributiesector tijdens de coronacrisis

Juni 2021

Contactpersonen
Lieselot Smet
lieselot.smet@ccecrb.fgov.be
Emmanuel Karel de Béthune
embe@ccecrb.fgov.be

Opvolging van de distributiesector tijdens de coronacrisis

De NBB en het VBO coördineren samen met de diverse federaties van ondernemingen en zelfstandigen (in het bijzonder BECI, UNIZO, UWE en VOKA) een wekelijkse enquête. De bedoeling is om van week tot week na te gaan wat de impact is van de coronacrisis op de economische activiteit in België, alsook op de financiële gezondheid en op de beslissingen van de Belgische ondernemingen. Het secretariaat van de CRB gebruikt deze data om analyses te maken voor specifieke sectoren, in dit verslag meer bepaald de distributiesector en de sectoren die door de distributiesector worden toegeleverd.

Sterke omzetzijging in de non-food detailhandel

Algemeen wijzen de bevroegde ondernemingen nog steeds op een forse daling van hun verkoop in vergelijking met de periode vóór de crisis. Rekening houdend met de grootte van de ondernemingen en met het aandeel van de sectoren in de Belgische toegevoegde waarde, belooft de gerapporteerde omzetzijging voor België op 25 mei 10% tegenover de omzet in de pre-crisisperiode, een resultaat dat ongeveer gelijkloopt met het resultaat van de vorige twee enquêtes, namelijk -10% op 20 april en -9% op 16 maart. Het totale omzetverlies voor de Belgische economie als gevolg van de coronacrisis is in mei niet verkleind. De negatieve impact van de coronacrisis werkt nog door op de omzetvooruitzichten, terwijl andere indicatoren, zoals de werkgelegenheidsvooruitzichten, een verbetering laten zien.

Tabel 1: Impact van de coronacrisis op de omzet van sectoren die een vaste commissie hebben bij de CRB (in %, 22 september 2020-25 mei 2021)

Revenue impact by industry	22-Sep	20-Oct	10-Nov	08-Dec	12-Jan	09-Feb	16-Mar	20-Apr	25-May
Accommodation and food service activities	-39	-65	-66	-78	-70	-69	-78	-67	-68
Construction	-9	-9	-9	-7	-10	-7	-5	-5	-4
Information and Communication	-21	-8	-13	-4	-8	-5	-4	-4	-6
Manufacture of food products	-9	-11	-12	-9	-18	-12	-9	-16	-7
Manufacture of furniture	-19	-1	-7	-3	-2	-9	-2	-2	-5
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	-10	-11	-8	-10	-5	-1	-6	-3	-4
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	-4	-7	-19	-10	-12	-12	-10	-10	-7
Manufacture of wood and paper products, and printing	-6	-15	-14	-10	-4	-18	-16	-12	-12
Retail sales (food)	-11	-1	-9	1	-1	-1	3	1	-2
Retail sales (non-food)	-16	-19	-51	-24	-7	-7	-16	-23	-21
Wholesale	-8	-15	-19	-15	-9	-6	-3	-2	-6
Belgium	-14	-14	-17	-14	-12	-10	-9	-10	-10

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB

Er bestaan grote verschillen tussen de onderzochte sectoren. Bepaalde sectoren zijn op het vlak van omzet evenwel minder hard getroffen in vergelijking met de Belgische economie in haar geheel. De detailhandel in voeding (-2%) en de groothandel (-6%) zijn relatief minder hard getroffen maar laten in vergelijking met de vorige enquête een achteruitgang zien, terwijl de horeca (-68%) en de detailhandel in niet-voeding (-21%) in de week van 25 mei de sterkste achteruitgang kennen. De detailhandel in niet-voeding ziet zijn omzetverlies sinds de bevraging van 9 februari gestaag toenemen. In de week van 25 mei komt een eind aan deze trend, doch het omzetverlies blijft substantieel. De zomersolden komen in het vooruitzicht. Het is af te wachten of de koopjesweken het omzetverlies verder kunnen verkleinen. Een andere sector die een sterker dan gemiddelde omzetzijging in de week van 25 mei laat optekenen, is de hout-, papier- en grafische sector (-12%).

De omzet in de groothandel kent de laatste geobserveerde weken een fluctuerend verloop. De groothandel is als tussenschakel in de waardeketen ook afhankelijk van de vraag naar het finaal product. Groothandels die vnl. leveren aan bijvoorbeeld de detailhandel in niet-voeding of de horeca zijn sterk getroffen door de coronacrisis. Daarenboven kampt de groothandel in belangrijke mate met toeleveringsproblemen, wat voor een neerwaartse druk op de omzetcijfers kan zorgen.

De omzet van de voedseldetailhandel is minder getroffen omdat de basisvoedselconsumptie op korte termijn weinig elastisch is. Toch zien we voor deze sector een lichte omzetsdaling in vergelijking met het startpunt van de bevraging op 30 maart. Het is mogelijk dat de horeca met de opening van de terrassen op 8 mei een deel van de vraag naar zich toe heeft getrokken. Naar verwachting zal die trend aanhouden in juni met de volledige heropening van de horeca. Daarnaast is het hamstereffect van de lockdowns uitgedoofd en hebben de consumenten hun koopgedrag aangepast. Een deel van hun voedingsbudget is verschoven van grootwarenhuisproducten zoals kant-en-klaarmaaltijden naar aan huis geleverde kookboxen. De vrijgekomen tijd die thuiswerkers ervaren door zich niet te moeten verplaatsen naar hun werkplaats wordt o.a. besteed aan de bereiding van verse maaltijden.

Van alle sectoren die bij de CRB zijn vertegenwoordigd is de horeca de sector die het zwaarst door de coronacrisis werd getroffen. In vergelijking met alle sectoren van de Belgische economie kennen enkel de luchtvaart, de reisagentschappen en het personenvervoer een forsere terugval (week 25 mei). Als de horeca het moeilijk heeft om het hoofd boven water te houden, heeft dit indirect ook nefaste economische gevolgen voor de toeleveranciers en alle actoren binnen de waardeketen. De totale economische schade is dus vele malen groter dan het directe omzetverlies dat de horeca treft. Specifieke beleidsaandacht zal moeten blijven uitgaan naar de horeca en naar alle bedrijven die sterke banden hebben met de horeca, om deze sectoren een uitweg uit deze crisis te bieden en een faillissementengolf in deze sectoren te vermijden.

Deze cijfers doen dan ook de vraag rijzen hoe het beleid maatregelen kan nemen die transparant en eenvoudig zijn en terzelfder tijd een effectief instrument op maat vormen voor bedrijven in nood om uit deze crisis te geraken.

Een zwakke vraag en toeleveringsproblemen zijn de belangrijkste belemmeringen voor economisch herstel

De reden die de bevroegde ondernemingen het vaakst aanhalen als belemmering voor een herstel van hun omzet is de zwakke vraag (42%), en dat geldt voor de meeste bedrijfstakken. De andere vermelde redenen zijn grotendeels eigen aan de bedrijfstak waartoe de onderneming behoort. De moeilijkheden om de regels van social distancing toe te passen, hebben in de eerste plaats een weerslag op de horeca, gevolgd door de niet-voedingsdetailhandel. Een deel van de bevroegde ondernemingen meldt ook te worden geconfronteerd met toeleveringsproblemen. Van de bevroegde bedrijven die afhankelijk zijn van toeleveringen (ong. 2/3) geeft de helft aan dat hun toeleveringen matig tot zwaar verstoord zijn. De relatief sterkst getroffen sectoren op het vlak van toelevering zijn de meubelindustrie, de bouwnijverheid, de groothandel en de detailhandel in niet-voeding. Van de bevroegde groothandelaars en detailhandelaars in niet-voeding die afhankelijk zijn van toeleveringen ervaart respectievelijk 65% en bijna de helft (49,5%) matig tot zwaar verstoord toeleveringsproblemen. Ook voor de voedingsdetailhandel vormen toeleveringsproblemen de derde belangrijkste reden voor de daling van hun omzet. De belangrijkste oorzaak van de toeleveringsproblemen is een schaarste bij de leverancier, maar ook transportproblemen vormen een belangrijk obstakel. De helft van de groothandels met toeleveringsproblemen wijst als oorzaak het transport aan.

Ook voor de distributiesector vormt een zwakke vraag de belangrijkste belemmering om zijn omzetniveau van vóór de crisis te kunnen bereiken. Bijna de helft (48%) van de bevraagde groothandels en ongeveer 60% van de bevraagde detailhandels in niet-voeding wijten het uitblijven van een economisch herstel aan een vraagtekort. In de voedingsdetailhandel verklaart 37% van de bedrijven geremd te worden aan de vraagzijde.

Tabel 2: Aangehaalde redenen voor de omzetzaling – week 25 mei

Survey 25 May	Social Distancing	Prohibited	Staff shortage	Supply chain problems	Lack of demand	Liquidity problems	Other	Not Applicable
Accommodation and food service activities	18	73	1	1	24	5	10	7
Construction	8	5	13	30	24	5	7	47
Information and Communication	3	7	4	10	48	7	12	39
Manufacture of food products	5	8	5	11	49	3	10	26
Manufacture of furniture	9	13	4	35	61	17	9	26
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	4	4	4	19	33	2	0	58
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	5	8	0	18	65	3	8	18
Manufacture of wood and paper products, and printing	2	9	2	15	69	2	6	26
Retail sales (food)	8	15	2	14	37	6	14	45
Retail sales (non-food)	14	13	2	20	59	5	16	20
Wholesale	3	8	3	24	48	3	17	29
Belgium	8	12	5	14	42	4	11	36

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB

Grote negatieve impact op het verwachte investeringsniveau in 2021 voor de volledige distributiesector

Om een beter zicht te krijgen op de geplande economische bedrijvigheid in de sectoren, wordt ook gepeild naar de verwachte impact op de investeringsplannen van de bedrijven. De impact van de coronacrisis op de bedrijfsinvesteringen is voor al de door ons onderzochte sectoren negatief.

Tabel 3: Verwachte impact op investeringsplannen in 2021 (%)

Impact on "investment in 2021"	22-Sep	20-Oct	10-Nov	08-Dec	12-Jan	09-Feb	16-Mar	20-Apr	25-May
Accommodation and food service activities	-38	-38	-40	-41	-48	-46	-46	-49	-45
Construction	-17	-17	-17	-18	-15	-17	-13	-13	-14
Information and communication	-12	-16	-19	-18	-16	-18	-20	-15	-20
Manufacture of food products	-18	-20	-19	-19	-22	-22	-17	-18	-22
Manufacture of furniture	-8	-29	-23	-9	-18	-14	-17	-10	-16
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	-11	-14	-12	-12	-13	-7	-18	-10	-5
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	-34	-20	-43	-27	-28	-28	-33	-20	-19
Manufacture of wood and paper products, and printing	-28	-31	-28	-19	-22	-20	-31	-32	-37
Retail sales (food)	-15	-18	-18	-22	-16	-23	-11	-18	-18
Retail sales (non-food)	-23	-23	-31	-27	-28	-22	-25	-28	-24
Wholesale	-17	-21	-21	-15	-17	-23	-20	-21	-19
Belgium	-18	-19	-22	-19	-19	-20	-18	-19	-19

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB

Voor de gehele Belgische economie bedraagt de verwachte daling van de gemiddelde investeringen in 2021 op 25 mei -19%. De zwaarst getroffen CRB-sectoren zijn de horeca (-45%) en de hout-, papier- en grafische sector (-37%). Ook de niet-voedingsdetailhandel verwacht een sterke daling van zijn investeringen met 24%. De groothandel en voedingsdetailhandel schroeven hun investeringsplannen met resp. 19% en 18% terug.

De investeringsbeslissingen in 2021 worden sterk beïnvloed door de veranderende arbeidsprocessen (het toegenomen telewerk), wat de behoefte aan kantoorgebouwen en -inrichting doet afnemen. Deze factor heeft evenwel weinig invloed op de investeringsbeslissingen in de distributiesector.

De niet-voedingsdetailhandel verwacht een krimp van het personeelsbestand in 2021

In de maandelijkse enquête wordt ook gepeild naar hoe de ondernemingen verwachten dat het aantal werknemers tijdens de crisisjaren zal evolueren (verschil tussen het einde en het begin van het jaar).

Tabel 4: Verwachte wijzigingen van het personeelsbestand in 2021

Expected change in staff size in 2021	20-Oct	10-Nov	08-Dec	12-Jan	09-Feb	16-Mar	20-Apr	25-May
Accommodation and food service activities	-10	-13	-10	-9	-6	-11	-14	-13
Construction	0	0	1	2	3	3	4	5
Information and communication	2	-3	2	1	-4	5	3	1
Manufacture of food products	1	0	1	3	4	4	1	6
Manufacture of furniture	0	4	1	6	7	1	4	5
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	-1	2	0	1	2	2	3	3
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	1	2	-1	1	3	-2	1	1
Manufacture of wood and paper products, and printing	-2	-1	-1	3	-1	-4	-2	-3
Retail sales (food)	-1	-7	0	-1	0	0	-1	0
Retail sales (non-food)	-2	-5	-1	-2	-2	-2	-4	-3
Wholesale	-1	-1	0	3	1	1	-2	4
Belgium	-0,6	-2,4	-0,9	-0,1	0,8	0,5	-0,2	0,9

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB

Wederom is er sprake van grote verschillen tussen de sectoren. We merken dat de bedrijven uit de meeste sectoren gemiddeld genomen een stabilisering of zelfs een lichte groei verwachten in hun personeelsbestand voor 2021. Sommige bedrijven, zoals die in de horeca (-13%), de niet-voedingsdetailhandel (-3%) en de hout-, papier- en grafische sector (-3%), verwachten op sectorniveau echter nog steeds een inkrimping van het personeelsbestand.

Het aantal tijdelijke werklozen in de distributiesector is verder gedaald en de groothandel doet in belangrijke mate een beroep op telewerk

In vergelijking met het vorige verslag ([CRB 2020-1376](#)) heeft de tijdelijke werkloosheid haar daling voortgezet en is één op de twintig werknemers tijdelijk werkloos in de hele economie, tegenover één op de zeven in de week van 9 juni 2020. De horeca valt het vaakst terug op tijdelijke werkloosheid met een aandeel van 43%.

Tabel 5: Werkstatus van de werknemers week 25 mei

Survey 25 May	temporarily unemployed	telework	telework & workplace	at workplace	sick leave	on leave
Accommodation and food service activities	43	1	0	52	4	0
Construction	1	10	19	66	3	1
Information and Communication	1	67	12	18	1	1
Manufacture of food products	3	5	10	74	5	2
Manufacture of furniture	6	6	13	71	3	0
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	0	18	20	54	3	4
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	2	53	17	25	0	2
Manufacture of wood and paper products, and printing	9	8	5	66	4	8
Retail sales (food)	3	0	0	95	1	0
Retail sales (non-food)	5	4	5	83	2	1
Wholesale	3	34	12	49	1	1
Belgium	5	27	19	46	2	2

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB

De coronamaatregelen en de telewerkverplichting houden het aandeel voltijds telewerk op een gelijkaardig niveau als de voorbije maanden; in de week van 25 mei bedraagt dat aandeel 27%. Naar verwachting zal dit samen met de aangekondigde versoepelingen inzake telewerk geleidelijk verschuiven naar een mix van werken ter plaatse en telewerk. Binnen de distributiesector laat de groothandel een relatief groot aandeel van zijn werknemers toe voltijds te telewerken (34%), terwijl de niet-voedingsdetailhandel slechts voor 4% van zijn werknemers terugvalt op voltijds telewerk en de voedingsdetailhandel hier geen gebruik van maakt. In deze subsectoren werkt een bovengemiddeld aandeel van de werknemers ter plaatse: respectievelijk 95% in de voedingsdetailhandel en 83% in de niet-voedingsdetailhandel. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze twee subsectoren zich in vergelijking met de groothandel niet of minder goed lenen tot telewerk.

Tijdelijke werkloosheid is een effectief instrument om temporele periodes van lagere economische activiteit op te vangen en ontslagen te vermijden. Voor veel sectoren en hun werknemers heeft dit instrument inderdaad economische drama's kunnen voorkomen. In vergelijking met de voorgaande enquête (20 april) neemt het aantal tijdelijke werklozen in de week van 25 mei in alle subsectoren van de distributiesector af. In de niet-voedingsdetailhandel bedraagt het aandeel tijdelijke werkloosheid 5% terwijl zowel de groothandel als de voedingsdetailhandel 3% tijdelijke werklozen tellen. Over een langere periode bekeken kan een fluctuerend verloop van de tijdelijke werkloosheid in de distributiesector en in het bijzonder in de detailhandel worden waargenomen. Dit wijst erop dat de situatie nog niet is genormaliseerd. Daarenboven kampt de sector in toenemende mate met toeleveringsproblemen, wat op termijn een risico kan vormen voor de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten. Dit maakt het aldus onzeker of de tijdelijke werkloosheid verder in dalende lijn zal blijven evolueren.

De overheid zal in deze context moeten opletten dat ze de flexibele systemen van tijdelijke economische werkloosheid niet te snel afbouwt, ook voor de distributiesector die met meer dan 12% een belangrijke bijdrage levert aan de werkgelegenheid in België.

Gepercipieerd faillissementsrisico relatief hoog in de niet-voedingsdetailhandel

Ongeveer een kwart van de ondernemingen meldt liquiditeitsproblemen, dit betekent ongeveer een status-quo in vergelijking met de enquête van 20 april en 16 maart. 16% van de bevroegde ondernemingen geeft evenwel aan slechts over voldoende liquiditeiten beschikken om ten hoogste drie maanden stand te houden. In de niet-voedingsdetailhandel geldt dit zelfs voor 23% van de bevroegde ondernemingen.

Er werd tijdens de aprilenquête ook gepeild naar de perceptie van het faillissementsrisico en dit is licht gestegen t.o.v. de bevraging van 16 maart.

Tabel 6: Percentage respondenten dat een faillissement waarschijnlijk of erg waarschijnlijk acht

	22-Sep	20-Oct	10-Nov	08-Dec	12-Jan	09-Feb	16-Mar	20-Apr
Accommodation and food service activities	15	27	29	30	29	33	23	26
Construction	2	5	9	10	7	6	5	5
Information and communication	3	9	12	9	8	3	10	8
Manufacture of food products	1	7	11	4	8	4	6	6
Manufacture of furniture	0	3	2	17	9	4	0	0
Manufacture of pharmaceutical and chemical products	3	3	4	0	3	4	8	3
Manufacture of textiles, wearing apparel and shoes	2	7	11	8	3	3	7	5
Manufacture of wood and paper products, and printing	0	7	5	7	5	0	12	9
Retail sales (food)	3	11	9	13	7	8	12	6
Retail sales (non-food)	5	10	17	14	13	10	11	12
Wholesale	4	1	9	7	8	8	3	4
Belgium	4	8	12	10	9	7	7	8

Bron: NBB (voorlopige cijfers)

We stellen vast dat in de door ons onderzochte sectoren met het grootste omzetverlies (o.a. de horeca, de detailhandel in niet-voeding en de hout-, papier- en, grafische sector) ook de grootste kans bestaat dat ondernemingen failliet zullen gaan. In de detailhandel in niet-voeding geeft 12% van de bevroegde bedrijfsleiders aan dat een faillissement waarschijnlijk of zeer waarschijnlijk is. Voor de groothandel en de detailhandel in voeding bedraagt dit aandeel resp. 4% en 6%. Er kunnen dus belangrijke verschillen tussen de bedrijfstakken worden geobserveerd.

Een positief signaal voor de Belgische economie is dat de bezorgdheid bij de ondernemingen verder daalt tot 5,6 op een schaal van 10. Dit is het laagste peil sinds het begin van de crisis. Volgens de economische vooruitzichten van het Federaal Planbureau (FPB) 2021-2026 van 24 juni 2021 zou het economisch herstel van het eerste kwartaal van 2021 verder aantrekken in de lente en de zomer, naarmate de economie verder heropent. De vooruitgang in de vaccinatiecampagne maakt een verdere versoepeling van de coronamaatregelen mogelijk. Begin 2022 zou het bbp het pre-crisisniveau evenaren en in de loop van dat jaar zou de economie geleidelijk aan normaliseren. Voor 2021 en 2022 voorspelt het FPB een economische groei van respectievelijk 5,5% en 2,9%. Tijdens de daaropvolgende jaren (2023-2026) zal de economische groei gradueel verkleinen tot 1,2% in 2026. Ook de NBB voorspelt voor 2021 een economische groei van 5,5%. In 2022 zou de Belgische economie volgens de NBB aantrekken met 3,3%. Volgens de NBB zou de werkloosheid amper stijgen en het merendeel van de tijdelijke werklozen zou terug aan de slag kunnen gaan na het aflopen van de coronamaatregelen.

Op basis van de ERMG-enquête kunnen evenwel een aantal risicofactoren worden waargenomen die een rem zouden kunnen vormen op het economisch herstel. Alle sectoren kampen met een gebrekkige vraag. Daarenboven ondervinden bedrijven moeilijkheden om geschikt personeel te vinden. 65% van de ondervraagde bedrijven die wensen aan te werven, ondervindt problemen op dit vlak. Deze problematiek komt nog meer uitgesproken naar voren in de voedingsdetailhandel (78%). Van de bevroegde groothandelaars en detailhandelaars in niet-voeding die wensen aan te werven, ervaart respectievelijk 57% en 38% moeite om geschikt personeel te vinden.

Daarnaast zal het ook noodzakelijk zijn om enkele risicofactoren aan de aanbodzijde van nabij op te volgen. We denken in deze context aan de toeleveringsproblemen die in belangrijke mate de activiteiten in de distributiesector en in het bijzonder in de groothandel en de niet-voedingsdetailhandel verstoren. Veel bedrijven worden ook geconfronteerd met toenemende inputkosten. De stijging kan het sterkst worden waargenomen in de sectoren die kampen met toeleveringsproblemen. Er kan dus een duidelijk verband tussen beide indicatoren worden waargenomen. In de distributiesector wordt de groothandel het sterkst getroffen door een gemiddelde toename van de inputkosten met 11%. Dit is iets hoger dan de gemiddelde prijsstijging (+10%) van de inputkosten voor alle sectoren van de Belgische economie. De detailhandel in niet-voeding en voeding zien hun inputkosten resp. met 5% en 4% stijgen.